

Vibeholmskolens handleplan for skolens arbejde med tosprogede elever.

Udarbejdet af: Ledelsen, dsa-konsulenten og dsa-vejlederen ved Vibeholmskolen

01-06-2018

Vibeholmskolens handleplan for skolens arbejde med tosprogede elever.

Dette er vibeholmskolens værdigrundlag og handleplan for skolens arbejde med tosprogede elevers sproglige-, faglige- og sociale læring. Planen er udarbejdet i et samarbejde mellem ledelsen og dsa-vejlederen i juni 2018, og vil årligt blive justeret, hvis behov for det.

Handleplanen har til formål at kommunikere og rammesætte både Vibeholmskolens overordnede tilgang til arbejdet med de tosprogede elever og den daglige praksis på skolen. Derfor er handleplanen et vigtigt dokument for alle ansatte på Vibeholmskolen at have kendskab til, ligesom den skal introduceres til nyansatte på skolen.

Indhold

- Vibeholmskolens vision for arbejdet med tosprogede elevers læring og sprogsyn
- Mål for dsa-undervisning ved Vibeholmskolen
- Sprogvurderinger og handleplaner
- Data til organisationens egen viden
- Overgange
- Supplerende dsa-undervisning via dsa-teamet
- Vejlederfunktion
- Dsa-team: opgaver og fordeling
- Teamet og den enkelte lærers opgave
- Ledelsens opgaver
- Sprog i Vibeholmskolens SFO
- Forældrenes opgave
- Praksisnær sproghandleplan

Vibeholmskolens vision og sprogsyn for arbejdet med tosprogede elevers læring

Alle børn kan blive dygtigere, og alle børn kan lære at blive dygtige sprogbrugere.

Andetsprogstilegnelsen tager udgangspunkt i de fire kommunikative kompetencer; lytte, tale, læse og skrive, og alle børn har derfor mindst ét sprog. At mestre sproglige kompetencer er ikke et spørgsmål om intelligens – men et spørgsmål om at beherske et eller flere *sprog*.

Barnet skal fra første dag i SFO'en i april til sidste skoledag i 9. klasse udfordres til at udvikle sine sproglige kompetencer i et anerkendende læringsrum. Et læringsrum, der både finder sted i klasseværelset, på legepladsen, i kantinen og i alle de fællesskaber, som børnene indgår i.

På Vibeholmskolen har alle sprog status, og med udgangspunkt i dansk som det anvendte sprog er det en ressource at kunne flere sprog. Forskningen peger på, at når man behersker eller er ved at lære flere sprog, får barnet bedre meta-redskaber til at lære sprog generelt, og disse redskaber kan overføres til læreprocesser på andre områder i skolen end sprog.

Derfor opfordrer vi til aktivt at inddrage alle børns sprog som understøttende redskab til at udvikle dansk som andetsprog såvel i SFO'en som i skolen.

Anerkendelse af sprog er anerkendelse af identitet. Vibeholmskolens sprogsyn er derfor vigtigt for vores værdisætning af børnenes status i skolen, og alle børn - uanset om man har ét eller flere sprog - er værdifulde på Vibeholmskolen.

Mål for DSA-undervisning ved Vibeholmskolen

Alle lærere er kompetente i deres eget fag og ifølge Undervisningsministeriet pålagt at undervise i dansk som andetsprog i sit fag. Vi arbejder med synlige sproglige mål bl.a. som det er opstillet i Fælles Mål og får derved automatisk de faglige mål med. Det vil sige: Vi arbejder med supplerende dansk som andetsprog. Ved at arbejde med f.eks. faget matematik, tager læreren udgangspunkt i både de sproglige og faglige mål for sit fagområde. Det vil sige, at de faglige ord og begreber, som eleverne skal lære, fokuseres der på, og ud fra disse ord og begreber kommer fagligheden automatisk med. Dette, dels ved den sproglige forståelse, og dels den faglige betydning, som begge er i spil. Se i øvrigt i Fælles Mål; Sproglige mål på EMU.dk.

Dansk som andetsproglærerne er behjælpelige med at sætte sproglige mål for undervisningen, hvor der er behov, ligesom dsa-lærerne kan stille sig til rådighed som medpraktiserende og medudvikler af læringsforløb.

Arbejdet med at udvikle tosprogede elevers sproglige kompetencer, foregår således både som en dimension i alle fag, og som supplerende undervisning i dansk som andetsprog.

Sprogvurderinger og handleplaner

Ved fagfordelingen tildeles dsa-lærere x-antal lektioner til undervisning i dsa. Herefter fordeler dsa-lærerne løbende lektioner der er til rådighed til en klasse eller årgang. Dsa-lærerne prioriterer, at dsa-lektionerne til klassen/teamet/årgangen koncentrerer i et samlet forløb i en afgrænset periode.

Elever fra 0.kl til 4.kl bliver løbende sprogvurderet efter ønske fra teams'ene. Vi anvender eget udviklet materiale med inddragelse af "Medina".

Resultatet sender dsa-læreren til læreren/teamet/pædagogen og en samtale om resultatet og videre tiltag finder sted. I samråd med læreren/teamet/pædagogen udformer vi en handleplan.

Nationale test i dsa udfører dsa-læreren for 4.-8. klassetrin i perioden midt i oktober til begyndelsen af december. Alle lærere orienterer sig om den enkelte elevs resultat og herefter gennemgår lærerteam, dsa-vejleder og evt. dsa-konsulent testene sammen, hvor vi drøfter yderligere tiltag.

Handleplan for aftalt forløb udfører en dsa-lærer i samråd med lærer/ lærerteam/ pædagog.

Data til organisationens egen viden

Efter de nationale test i november/december er gennemført, udregner dsa-vejlederen evt. i samråd med dsa-konsulenten, en progression på de enkelte klasser over år, ud fra de test, som klasserne har gennemført i 4. 5. 6. og 7. og evt. 8. klasse. Denne viden om progression, bruges som et refleksionsredskab over skolens arbejde med tosprogede elevers læring. Dette sker på et årligt møde, hvor skolens ledelse, dsa-vejleder/team og den kommunale tosprogskonsulent deltager. Mødet afholdes i marts måned før fagfordelingen går i gang, således at ledelsen har mulighed for i fagfordelingen at tænke eventuelle forandringer ind i det næste skoleårs arbejde. Dsa-vejlederen indkalder til dette møde.

Overgange

Ved overgangene fra børnehave til SFO og 0.klasse, fra 0.kl. til 1.kl, fra indskoling til mellemtrin og fra mellemtrin til overbygning, afholdes et teammøde lærerne-pædagogerne imellem. Dette gøres for at sikre et kontinuerligt sprogligt skoleforløb for eleven. En dsa-lærer deltager som koordinator, der sikrer at den enkelte elevs progression registreres og videreføres digitalt. En dsa-lærer som er tilknyttet en årgang/afdeling indkalder til dette møde.

Supplerende dsa-undervisning via dsa-teamet

Lærere og pædagoger skal søge om dsa-støtte til forløb, evt. i samråd med sit team. Dette gør man under bjælken "Vejledning" på Intra, hvorefter læreren/teamet bliver kontaktet af en dsa-lærer med henblik på et uddybende møde for et med-praktiserende forløb. Forløbet skal have særlig opmærksomhed på sproglig og faglig udvikling. Forløbet evalueres i forhold til udbyttet af undervisningen med opmærksomhed på elevernes sproglige og faglige udvikling. Dette sker i samarbejde med læreren/lærerteamet.

Vejlederfunktion

Det er vejlederens opgave at:

- understøtte, vejlede og videndele med skolens personale og samarbejde med kommunes konsulent om udvikling af Vibeholmskolens tosprogede elevers sproglige kompetencer.
- fremme dialog i de enkelte teams og igangsætte refleksionsprocesser om elevens flersprogede forudsætninger, og hvordan disse kan inddrages med hensyn til metoder, materialer og organisering.
- være medpraktiserende vejleder. Dvs. afsætte tid til at planlægge og udføre undervisningsforløb i samarbejde med teams.
- deltage i overleveringsmøde vedr. nye elever, der går fra børnehave til skole.
- sikre, at der bliver udarbejdet handleplaner, og at der bliver fulgt op på dem ved møder om resultaterne og evt. opfølgingsmøder efter et par måneder på et teammøde.

- deltage i årgangskonferencer om resultater i læsning, matematik og dsa
- følge op på, at teams sikrer at dsa indgår i årsplanerne. Dette sker ved at dsa-vejleder deltager på årgangsteam-møde.
- koordinere dsa- fagteammøder.
- deltage i kommunens netværksmøder med konsulenten, der sikrer videndeling.
- deltage i konferencer og kurser for at sikre en opdatering af viden inden for tosprogsområdet- f.eks. UVMs årlige orienteringsmøder.

DSA-team opgaver og fordeling

Målet med fagteamet er at opkvalificere og sikre de tosprogedes børns sproglige udvikling. Dsa vejlederen har ansvaret for planlægning, udsendelse af dagsorden og gennemførelse af disse møder, som afholdes ca. hver 14.dag.

I fagteamet sidder alle dsa-undervisere, dsa-vejleder og af og til dsa-konsulenten.

I fagteamet er der bl.a. dialog om:

- fast punkt på dagsordenen: Hvor er jeg nu, og hvordan går det? Hvor er jeg på vej hen/ hvilke tiltag er nødvendige?
- forslag/ideer til undervisningsforløb
- faglig inspiration, f.eks. i form af fælles læst litteratur vedr. dsa
- nyeste viden inden for dsa
- koordinering af timefordeling
- Være årgangsteams behjælpelig med fokuspunkter omkring sproglige mål i årsplaner
- erfaringer om løbende evaluering af elevernes sproglige udvikling og undervisning. Bl.a. de nationale test
- eksisterende og nye undervisningsmaterialer
- metoder og former
- Sparring i øvrigt

Dsa - læreren skriver evaluering efter hvert endt forløb, som er til intern brug og dokumentation. Disse ligger i "samlemapper" i en "lukket" dsa-mappe, som kun skolens ledere og dsa-team kan komme til.

Dsa-teamet har en "*oversigtsplan*" over hvilke klasser, der får dsa-forløb og hvornår, og Dsa-lærerne er forpligtede på at skrive deres forløb ind i denne oversigt.

Teamet og den enkelte lærers opgave

Teamet og den enkelte lærers opgaver er:

- forpligtet på at angive forløb i sin årsplan, som viser at dsa som sproglig dimension er medtænkt i undervisningen
- Ved forløb-ansøgning, eller pålagt dsa-forløb, er teamet forpligtet på at deltage i et uddybende handleplansmøde, samt efterfølgende evalueringsmøde, med henblik på videre tiltag
- Den enkelte lærer er forpligtet på at møde eleven på det læringstrin, eleven befinder sig på, og differentiere efter behov, så en progression kan finde sted

- Ved mistanke om manglende progression er læreren ansvarlig for at inddrage en dsa-lærer, som er behjælpelig med sproglige tiltag
- Læreren skal undervise ud fra "mindsettet": Vi har en unik mangfoldighed af elever, uanset oprindelsesland, de er alle "vores" elever. Se eleverne som en ressource
- Læreren skal have en bevidsthed om sin rolle og sit ansvar i elevens sociale konstruktioner/positionering af hinanden
- Teamet skal lære, hvordan man aktivt kan arbejde med elevens positionering af hinanden. Dette via lærings-og trivselsaktivitet
- Teamet er forpligtet på at samarbejde om og være opsøgende på, hvordan der arbejdes omkring eleven for at sikre en sproglig og faglig progression

Ledelsens opgave

Ledelsens opgave er:

- at understøtte arbejdet med de tosprogede elevers læring. Dette skal ske bl.a. gennem en tydelig rammesætning og ved at sikre vejlederens position som vejleder i organisationen
- at udvikle en organisationskultur, hvor de professionelle møder alle elever anerkendende og med en fokuseret faglig og differentieret tilgang
- at orientere dsa-vejlederen om nytilkomne flersprogede elever til skolen, sådan at vejlederen ved særlige lejligheder kan deltage ved indskrivningssamtalen
- at prioritere dsa-timer til dsa-lærerne ved årsplanlægning
- at sikre en løbende kompetenceudvikling af dsa-lærere ved behov
- at muliggøre, at vejleder og dsa-lærere i et vist omfang deltager i kompetenceudvikling eller konferencer for at sikre en opdatering af viden inden for tosprogsområdet

Sprog i Vibeholmskolens SFO

Lige som i skolen er det vigtigt, at tosprogede børn også i SFO-tiden sikres/tilbydes et sprogstimulerende læringsmiljø. SFO'en spiller en vigtig rolle som brobygger mellem dagtilbud og skole, og det gælder også for den enkelte elevs sprogudvikling. Derfor har Vibeholmskolens SFO også til opgave at understøtte elevernes løbende sprogprogression, især for de kommende skolestartere, der tilbringer hele dagen i SFO'en fra april til august. Sprogstimuleringen skal foregå ud fra en systematisk tilgang, hvor den enkelte elev mødes i sin nærmeste sproglige udviklingszone i et sprogstimulerende læringsmiljø. Det kan for eksempel være ved 20 minutters daglig sproglig interaktion med en voksen og/eller andre sprogudfordrede elever i et struktureret forløb. Det kan også ske gennem en systematisk tilgang i legefællesskabet, hvor barnet indgår i sproggivende aktiviteter. Eller i temaarbejdet, hvor pædagogerne i fællesskab har udvalgt 5-10 fokusord, der arbejdes målrettet med i alle temaets aktiviteter og af alle professionelle omkring barnet.

Alle sprogaktiviteter skal foregå målrettet og ud fra den enkelte elevs særlige behov. Der tages udgangspunkt i de sproghandleplaner, som dagtilbuddets sprogkorpspædagoger har udarbejdet på barnet før skolestart. Til igangsættelse af disse sprogstimulerende indsatser undersøges mulighederne for et mere struktureret samarbejde med såvel Vibeholmskolens DK2-vejleder som sprogkorpspædagogen fra dagtilbuddet. Målet er på sigt, at alle professionelle SFO-voksne agerer som kompetente sproggeneralister i deres daglige interaktion med eleverne.

SFO'en har i særlig grad mulighed for at inddrage forældrene i barnets sprogstimulering. Ved at give forældrene oplysning om sin rolle i den udvikling, der er sat i spil, og give viden og materiale til at understøtte SFO'ens sprogarbejde i hjemmet, får forældrene en rolle som medansvarlig og central aktør for sit eget barns udvikling. Derfor afholder Vibeholmskolen hvert år i slutningen af april måned et møde for de tosprogede elevers forældre, hvor man reflekterer over, hvad det vil sige at være tosproget elev i sproglig forstand, og indleder samarbejdet mellem forældre og SFO for næste måneds tema og fokusord.

Forældrenes opgave

- Forældrene er en ressource for deres barn og skolen
- Forældrene skal være **medborgere** i skolens liv og ikke kun forbrugere af skolen
- Forældrene skal indgå i samarbejde med skolen omkring deres barns progression. Vi ønsker, at forældrene får indsigt i deres rolle og betydning for deres barns trivsel samt faglige og sproglige udvikling, gennem et samarbejde med skolen. Sker dette ikke, kan skolen stille krav til forældrene om til dette.
- Vi vægter forældrenes engagement i skolen højt, og forældrenes deltagelse i barnets undervisning i skolen er velkomment.
- Ligeledes vægter vi, at forældrene deltager i skolens øvrige aktiviteter omkring barnets klasse.

Praksisnær sproghandleplan

Indskolingen

Vi arbejder med at:

- videreudvikle ordkendskab og begrebsdannelse
- tilegne os forståelsesstrategier
- læse og skrive aktivt og meningssøgende

Fordi:

Elevernes ordforråd er en væsentlig forudsætning for udvikling af funktionelle læsefærdigheder og kommunikative kompetencer.

Både antallet af ord, som eleverne kender, og kvaliteten af elevernes kendskab til det enkelte ord, har betydning for elevens læse- og kommunikationsforståelse og et stort og varieret ordforråd er derfor afgørende for, at eleven kan læse og kommunikere for at lære.

Derfor gør vi:

- Læser højt fra god alderssvarende litteratur, som optager/engagerer eleverne, og taler om ord og handlinger før, under og efter oplæsningen.
- inddrager deres viden om verden, (baggrundsviden)
- Lader eleverne selv fortælle og genfortælle historier
- Bruger forskellige typer fortællekort til at udforske og fastholde historiens fortællestrukturer
- Inddrager eleverne i fortællingen af historier, bruger dialogisk læsning og stiller åbne spørgsmål på og mellem linjerne
- Arbejder med forskellige genrer, både skønlitteratur og faglitteratur
- Lader eleverne finde sjove, sjældne eller mærkelige ord
- Taler om ords betydning, finder overbegreber, modsatte ord (antonymer) og ord, der betyder det samme (synonymer)
- Lader eleverne gætte ords betydning og definerer ord ved hjælp af andre ord.
- Leger med orddannelse (morfemer) og syntaks.
- Er bevidste om at inddrage mellemfrekvente ord (ord, som almindeligvis kendes af de fleste voksne) og fagord, vise og forklare ved hjælp af andre ord.
- Lader ord være tydelige i klassen, bruge billeder og skrift til at fastholde ord, der er arbejdet med.
- Giver eleverne rig mulighed for at anvende sproget i tale og skrift.

Mellemtrinnet og udskolingen

Vi arbejder med at:

- Videreudvikle ordkendskab og begrebsdannelse herunder præcis og nuanceret forståelse af både færdige ord og fagord.
- Videreudvikle fleksible forståelses-strategier til brug i alle fag.
- Læse, skrive og kommunikere aktivt og meningssøgende

Fordi:

Elevernes ordforråd er en væsentlig forudsætning for udvikling af funktionelle læsefærdigheder og kommunikative kompetencer..

Både antallet af ord, som eleverne kender, og kvaliteten af elevernes kendskab til det enkelte ord har betydning for elevens læse- og kommunikationsforståelse og et stort og varieret ordforråd er derfor afgørende for, at eleverne kan læse og kommunikere for at lære.

Derfor gør vi:

- Arbejder bevidst med ord- og begrebsdannelse i alle fag
- Arbejder med ords betydning i sammenhæng med andre ord fx ved brug af ord- og begrebskort
- Lægger op til, at eleverne aktivt bearbejder ords betydning i forskellige aktiviteter og sammenhænge
- Giver eleverne mulighed for at repetere de ord, vi har arbejdet med.
- Organiserer undervisningen, så eleverne er så sprogligt aktive som muligt ved at bruge par og gruppearbejder.
- Arbejder med mellemfrekvente ord, som indgår i teksterne, før, under og efter læsning af teksten.
- Læser højt fra engagerende litteratur, inddrager elevernes baggrundsviden og arbejder med fortolkningen.
- Lader eleverne finde sjove, sjældne eller mærkelige ord og snakke om deres betydning.
- Taler om ords betydning, finder overbegreber, modsatte ord (antonymer) og ord, der betyder det samme (synonymer)
- Lader eleverne gætte på ords betydning og definere ord ved hjælp af andre ord
- Lader eleverne bruge opslagsværker, også IT-baserede, og spørge til ukendte ords betydning.
- Leger med orddannelse(morfemer) og syntaks

Vi har alle afgørende betydning for at arbejde med denne plan, for at vi sammen kan lykkes med at styrke de tosprogedes kommunikative forståelse for at opnå et fagligt udbytte af undervisningen.

Sproget, dansk som andetsprog, er derfor skrevet ind som dimension i Fælles Mål for alle fag, under Sproglig udvikling.

I takt med at eleverne får nye fag og dermed nye fagområder, betyder det også nye sproglige udfordringer. Vi skal hjælpe de tosprogede med at gå fra hverdagsprog til fagsprog ved at bygge bro mellem disse.

Det betyder at faglæreren også er sproglærer, hvilket betyder at det er vigtigt at faglæreren har viden om deres fags sprog og tekster.

Mød de tosprogede elever med høje positive forventninger til, at de kan lære at udvikle sig.

